

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Turbo, sive moleste et frustra per cuncta divagans
ingenium**

Andreä, Johann Valentin

Altorfii, 1620

Scena II.

[urn:nbn:de:bsz:31-138638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138638)

roris fastigium est, resipiet, haecenus ascendit, jam descendendum est. Ecce tam anile & ridiculum nihil est, quod non credat, & mox veluti adfuerit ipse, juramento confirmat, nihil tam sordidum, tam periculosum est, quod non tentet, nihil tam laboriosum & inquinatum, quod non subeat, nihil tam impossibile, quod non speret, Quid ego dicam? uno verbo. Turbo meus Chymicus est.

SCENA II.

Turbo, Beger.

T. Nunquamne animo quiescā meo, & per tot quæsitā non reperiam quietem? Nam quam nunc tracto artem, Chymiam, etsi jucunda est, & nescio quā sublimitate Amatores suos derinet, ita reperio laboriosam & à fortuna pendentem, ut nihil suprā. Beger meus per omnes Diabolos jurat, processum suum optimum esse, expeditissimum, ac sepius ab ipso probatum. Et credibile est: nam rationibus me vincit, & tantas colorum transformationes mihi monstrat, ut nūc secure artis contemptores rideam. Sed tamen trium annorum opus est, si maximē

mē fortuna etiam arrideat, alioquin si
vafa dirumpat, quod nūc aliquoties mi-
hi fecit, differre potest felicitatem me-
am, nō auferre. Ille meus nihil nisi labo-
res habet, unde concludo, meam illum,
commoditatem quærere. Sed sumptus
profecō nonnullos exigit, quid tum?
ferendum est, ut metas, tentandum est
aliquid Jasoni, ut auferat aureum vellus:
tendenda retia, ut capiatur Leo viridis,
Cervus fugitivus, aquila volans, stultus
saltans, Draco caudā absumens, bufo in-
flatus. Caput Cervi, nigro nigrius nigrū
sigillum Hermetis, & lutum stultitiæ. B.
Ubi Turbo? T. Ecce Naturæ obstetricē,
Metallorum Patrem, Auri genitorem,
Sapientiæ & doctrinæ filium, Mercurii
Nepotulum. B. Hem Turbo ubi? T. Me
quærit, holla amice! B. Ha! te quærito.
T. Me? B. Te, ut mero te gaudio suffundā.
T. Effer, si labores nobis successerunt.
B. Aliud est. T. Quid hīc habes? B. An-
teas literas. T. Lēge obsecro. B. gaude
prius. T. Gaudeo ut semper, sed lege. B.
Vide quā tecum communicem omnia
arcana mea. T. Scio. B. Et quas ego solus
possem possidere, opes, tecum divido. T.

Lau-

Laudo te. B. hic ex amicis meis arctiori-
bus quidam scribit rem, unde meritò e-
xultemus. T. gestio. B. Audi. Fuit Mona-
chus quidā in sylva sansbois Chimeron
vocatus. T. Nunquam audiui nomen. B.
ho! celeberrimus est, sed audi, ibi exstru-
xit minutulam casulam, luto Sapientiæ.
T. Quo fine? B. Vah! is conficere pote-
rat lapidem nostrum benedictum, & si-
gillis omnia præstabat, & per specula o-
mnia videbat, & herbas ac fructus mediâ
hyeme proferebat, & cum animalibus
colloquebatur, & exiguo tempore Mun-
dum universum divagabatur. T. Papæ!
B. Amplius, penetrabat montes tanquā
aërem, & ad fundum maris nonnunquā
descendebat, & in igne versabatur, & ad
astra usq; se conferebat, utebatur hoc
Mundo tanquam suo. T. Obstupesco. B.
Quin etiam integros exercitus delere &
cui vellet, nocere, & cum absentib⁹ col-
loqui poterat. T. Enecas me. B. Is jam
mortuus est. T. Qui potuit? B. Voluit, a-
lioquin vixisset mille annos, jam verò
nobis patent omnia ejus, & universa Ar-
tis hæreditas. T. Nobis? B. Nobis. T. Tum
ego nō malè insumsi, quicquid insumsi.
B. Vah!

B. Vah! insumpsi? nihil tibi quærendum fuit, nihil in Sapientiæ labyrinthis errandum, artem repertam hæcenus examinasti, & ab ipso examine paulò post habebis largissimum salarium. Ecce nos immisimus furno 15. ducatos. **T.** Ita. **B.** Jam uti spero prodibunt 45. **T.** benè. **B.** Idq; spatio unius Mensis, si fors adsit. **T.** Scio vasa nî pereant. **B.** Jam altero mense immitte 45. & habebis. 135. **T.** benè. **B.** Tertio Mense habebis. 405. **T.** Euge. **B.** Quarto. 1215. **T.** Optimè. **B.** Quinto 3635. **T.** Rex sum. **B.** Imò amplius vide sexto mense habebis 10895. **T.** Quæso in anno quantum? **B.** Vix ausim proferre. 7939745. ducatorum. **T.** Vah! Quis Regum tantum tollit ex multis Regnis? 7. **Willion nîn sehter zehenthalsen toßen Goldte.** **B.** Jam vide, si primâ immisione fuisses? audacior, nemo tibi in terris fuisset æqualis. **T.** Ego acquiesco hoc anno, in sequentem annum sciam, quid faciendum mihi sit. **B.** Sed pessimum est, quòd tantas opes possidere non licet, nec satis edere, nec benè vestitum esse. **T.** Quid ita? num metu hominum? **B.** Minimum est, ipsa Ars hominem deserit, qui non semper

per alget, & esurit, & pedibus tumet, & fuligine sordet, & macie horret, & laqueum quaerit. T. Quid ita? B. Sic volunt astra, ut qui ditissimi sunt, pauperrimi appareant; sitq; Chymicus, qui
ex alta mortales aespicit arcè.

Interim Artis tanta dulcedo est, ut facillimè vincat voluptates omnes Mundi, & huic Mundo cogitatione non secus, quàm Reges manu imperant. T. Profectò miserum est, hanc artem velut serpentem esse, cujus caput pulcrum, sed cauda deformis est. Sed nos intermittimus negotium Monachi. B. Benè mones. Is tandè omnem artem suam contulit in unguentum. T. Unguentum? B. Ita, sed mira audies. Quisquis sibi tempora inungit & nasum hoc unguento, videt in aère omnia quae vult. T. Quid in Aère videat? B. Vah! Aër vacuum non est, sed velut muscae aut apum examinem circumvolat spiritus, & Animæ, & Ideæ, & quicquid ubique est miri. Nec impedit nobis hoc jucundum spectaculum quidquam, nisi oculorum lippitudo. Ea amovenda est hoc collyrio. T. Mira sunt, sed quid juvabit aspectus. B. Ha simplex! alloquedi sunt, atque ex tanto numero provocan-

rocandi, quos libuerit. Nam si fortitudo delectat, adjumento spiritus evelles arbores effringes ferreas portas, concubabis Exercitus. Sin Sapia, omnia scies, & linguis omnib. loqueris, & libros jam e hominū memoria deletos revocabis. Sin opes, nihil habebit Natura tibi occultatum. De reliquis idem cogita. De Honore, Pulchritudine, Longævitate; electio tua est. T. Habesne hoc unguentū? B. Fortassis, sed tu nescis, quanta in me possideas. T. Amo te. B. Tantum potest tempus rebus debitum, & cœlica influxio. T. Crediderim. B. Sanè præ rebus omnib. nobis opus est Calendario. T. Jam habeo. B. Phy. Nihil est, oportet Calendarium esse mysticum, quod nos admo- neat quotidie operationis arcanae. Nam eum Cælo laborandum est. T. Sed unde à Monacho ad te hæc derivata sunt? B. Euge Monachum mihi in mentem revocasti per lusum confecit ollam plenā trinituræ ad 15. libras. T. Quid? B. Ecce partem, sed quod dolendum est, prius obiit, quam perfecit. T. Quid properavit, cum licuisset differre? B. Voluit anno Jubilæo mori, atq; die natali. T. Sed hæc tinctura jam

jam nihil est? *B.* Nequaquã: nam exiguum ei deest, quod ego facilimè addam, tu posses, tantulum est. *T.* Quid ergo addam? *B.* hic locus non satis tutus mihi videtur. Eamus in laboratorium nostrum, ibi & hæc scies, & integram historiam. *T.* Eamus quamprimùm.

S C E N A III.

Harleq. Famulus. Chymicus. Turbo.

H. **V**T te scelestè scelus millies milleni sexcenti & nonaginta quatuor, Dæmones abripiant, sceleratissime Cinniflo, qui ætatem meam qua requiescere deceret; igne, fumo, flatibus, & sordibus absumis. *Ha!* quod vobiscum non fui, commodum non fuit, Interea ego miser calcinavi, sublimavi, solvi, putrefeci, destillavi, coagulavi, tinxi. Non sunt inferi tot species tormentorum, quot ego habui laborum genera. Puer? *F.* Quid? *H.* Adesdum, paucis te volo. *Vah!* hominem olim tam bellum, tam jucundum! jam quanta tulit fecitq; puer, sudavit & alfit. Credo vacuum jam intus esse, adeò spiritum omnem efflavit. *F.* Ita *Herus* jubet. *H.* Ita insania jubet, An ego tibi fru-